

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 września 2025 r.

Pozycja 222

POSTANOWIENIE

z dnia 4 czerwca 2025 r.

Sygn. akt Ts 27/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący

Jakub Stelina – sprawozdawca

Krystyna Pawłowicz,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 8 lutego 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.M.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 lutego 2022 r. (data nadania) M.M. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła o zbadanie zgodności: 1) art. 519¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości wniesienia skargi kasacyjnej na wydane postanowienie przez sąd drugiej instancji, oddalające zażalenie na postanowienie sąd[u] pierwszej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania w sprawie, w której przysługiwałaby skarga kasacyjna w przypadku wznowienia postępowania”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 oraz w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2) art. 519¹ § 1 w związku z art. 409 w związku z art. 13 § 2 w związku z art. 398¹ § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim „występuje nierówność cywilnoprawna pomiędzy skargą o wznowienie postępowania a pozewem jako środkami ochrony praw podmiotowych, podczas gdy skarga ma spełniać warunki formalne pozwu oraz jest obciążona dodatkowymi wymogami formalnymi, w tym terminem prekluzyjnym”, z art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji; 3) art. 394¹ § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego na wydane postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania w sprawie, w której przysługiwałaby skarga kasacyjna w przypadku wznowienia postępowania”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 w związku z art. 77 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Postanowieniem z 8 lutego 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 14 lutego 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu z uwagi na nielegitymowanie się przez skarżącą orzeczeniami ostatecznymi, wydanymi na podstawie zakwestionowanych przepisów i rozstrzygającymi o konstytucyjnych prawach skarżącej powołanych w skardze.

W zażaleniu z 21 lutego 2023 r. (data nadania) na powyższe postanowienie, skarżąca zarzuciła naruszenie art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) poprzez błędne uznanie przez Trybunał Konstytucyjny, że skarżąca nie wyczerpała drogi prawnej. W uzasadnieniu wskazała, że wydane w jej sprawie postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 30 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) jest orzeczeniem wyczerpującym drogę prawną, gdyż kształtowało ono sytuację prawnomaterialną skarżącej w oparciu m.in. o normy wynikające z art. 409 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., które zostały wskazane w skardze jako częściowo niekonstytucyjne, a ponadto od postanowienia tego nie przysługiwał skarżącej zwyczajny ani nadzwyczajny środek zaskarżenia. Nie można, zdaniem skarżącej, przyjąć, że wniosła ona skargę konstytucyjną w oparciu o abstrakcyjny stan prawny, w którym nie rozstrzygnięto o jej prawach podmiotowych; „wręcz przeciwnie, sądy powszechne odmówiły rozpoznania jej skargi o wznowienie i to samo w sobie spowodowało naruszenie jej prawa do sprawiedliwego procesu” (s. 4 zażalenia). Wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości przez przyjęcie skargi konstytucyjnej do rozpoznania, ewentualnie o zmianę postanowienia w części przez przyjęcie do rozpoznania przedmiotowej skargi w zakresie punktu 2 *petitum*, tj. w zakresie dotyczącym art. 519¹ § 1 w związku z art. 409 w związku z art. 13 § 2 w związku z art. 398¹ § 1 k.p.c.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu.

2.1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo – na zasadach określonych w ustawie – wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Warunkiem skorzystania z tego środka ochrony wolności i praw jest wykazanie, że przepis (ustawy lub innego aktu normatywnego) będący przedmiotem skargi był podstawą ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego. Orzeczenie to winno prowadzić do naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności, wskazanych w skardze konstytucyjnej jako jej podstawa. Wprawdzie przedmiotem kontroli wykonywanej przez Trybunał Konstytucyjny pozostaje zawsze przepis będący podstawą prawną ostatecznego orzeczenia sądu lub organu

administracji publicznej, jednak wydanie takiego orzeczenia jest przesłanką konieczną do skorzystania ze skargi konstytucyjnej. Jego brak oznaczałby uczynienie ze skargi konstytucyjnej środka inicjującego w sposób abstrakcyjny kontrolę konstytucyjności przepisów prawnych, co jest niedopuszczalne w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji. Dopiero doprowadzenie przez skarżącego do wydania ostatecznego orzeczenia, spełniającego warunki określone w art. 79 ust. 1 Konstytucji, aktualizuje legitymację skarżącego do wniesienia skargi konstytucyjnej.

W zaskarżonym postanowieniu Trybunał stwierdził, że rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełniła wymogu określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, gdyż skarżąca nie uzyskała ostatecznego orzeczenia, które potwierdzałoby, że wyłączone jest wniesienie przez nią skargi kasacyjnej na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie wydane przez sąd pierwszej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania w sprawie (dotyczy zarzutów sformułowanych w punkcie 1 i 2 *petitum* skargi konstytucyjnej) oraz zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie odrzucające skargę o wznowienie postępowania (dotyczy zarzutu z punktu 3 *petitum* skargi konstytucyjnej). Trybunał wyjaśnił, że postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 30 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]), oddalające zażalenie skarżącej na postanowienie sądu rejonowego odrzucające jej skargę o wznowienie postępowania, nie jest – w świetle treści zarzutów skargi konstytucyjnej – orzeczeniem ostatecznym w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny w niniejszym składzie podziela ustalenie, że orzeczenie wskazane przez skarżącą jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji nie rozstrzyga o dopuszczalności złożenia przez skarżącą w jej sprawie skargi kasacyjnej ani zażalenia do Sądu Najwyższego (ustalenia tego nie kwestionuje też sama skarżąca) i – w związku z tym – nie może zostać uznane za orzeczenie ograniczające prawo skarżącej do wniesienia tych środków zaskarżenia. Postanowienie to, jak słusznie stwierdził Trybunał Konstytucyjny w kwestionowanym orzeczeniu, nie zostało wydane na podstawie żadnego z zaskarżonych przepisów. Skarżąca nie dysponuje więc ostatecznym orzeczeniem wydanym na podstawie tych przepisów. Tym samym skarga nie spełnia przesłanki z art. 79 ust. 1 Konstytucji.

2.2. W zażaleniu zarzucono, że zaskarżone postanowienie Trybunał Konstytucyjny oparł na błędnie ustalonej okoliczności niewyczerpania przez skarżącą drogi prawnej w sprawie, w związku z którą wystąpiła ona ze skargą konstytucyjną. W istocie Trybunał w ogóle nie odniósł się w swoim orzeczeniu do kwestii wyczerpania drogi sądowej.

Wyjaśnienia wymaga, że przesłanki wydania w sprawie ostatecznego orzeczenia nie należy utożsamiać – co w niniejszej sprawie czyni skarżąca – z przesłanką wyczerpania drogi prawnej. Są to zagadnienia ściśle powiązane, ale nie tożsame. Warunek, polegający na wydaniu przez sąd lub organ administracji publicznej orzeczenia dotyczącego konstytucyjnych wolności, praw lub obowiązków skarżącego, jest ustanowiony w art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Jego konsekwencją jest przewidziana w art. 53 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK powinność załączenia do skargi konstytucyjnej tego „wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia”. Natomiast warunek „wyczerpania drogi prawnej” został ustanowiony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK w ramach przyznanej ustawodawcy kompetencji do określenia zasad wnoszenia skarg konstytucyjnych i dlatego ustawodawca mógł wyłączyć zastosowanie tego warunku w sytuacji, gdy droga prawna nie jest przewidziana. Przyjąć należy, że w ramach określenia zasad składania skarg konstytucyjnych art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK jedynie precyzuje, jaki jest termin ich składania oraz co oznacza pojęcie „ostateczności orzeczenia”, od którego doręczenia biegnie termin złożenia skargi konstytucyjnej. Jeżeli brak jest środków zaskarżenia, warunek wyczerpania drogi prawnej nie ma znaczenia, a skarżący może złożyć skargę konstytucyjną, przyjmując za jej podstawę orzeczenie odnoszące się do przysługują-

cych mu konstytucyjnych wolności lub praw lub obciążających go konstytucyjnych obowiązków.

Mając powyższe na względzie Trybunał – na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p.TK – nie uwzględnił zażalenia.